

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XLI

1/2007

Biodiverzita

Rôznorodosť štruktúr a funkcií je základnou stratégiou života. Prejavuje sa na všetkých hierarchických úrovniach jeho organizácie – od génov až po ekosystémy a biosféru. Koncepcia biodiverzity vyjadruje túto zložitú zjednotením čiastkových pohľadov a prístupov do jednej všeobecnej predstavy, ktorá umožňuje spojiť všetky snahy na ochranu a udržateľné využívanie biologickej rôznorodosti planéty Zem.

Problematika biologickej rôznorodosti sa dostala do popredia záujmu vedcov a politikov na celom svete v priebehu posledných 15 rokov najmä zásluhou Dohovoru OSN o biologickej diverzite, ktorý bol prijatý na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v Riu de Janeiro r. 1992. Implementácia Dohovoru priniesla nové prístupy v oblasti ochrany a udržateľného využívania biodiverzity, viedla k rozpracovaniu zásad biologickej bezpečnosti a ekosystémového prístupu, návodov na ochranu pred inváznymi zavlečenými druhmi atď. Ale najmä prispela k lepšiemu poznaniu a ochrane biodiverzity na celom svete i v jednotlivých krajinách, na úrovni genetickej, druhovej i ekosystémovej, prostredníctvom národných správ o biodiverzite, národných stratégií a akčných plánov biodiverzity.

Zvýšený záujem o túto problematiku viedol k rozvoju teórie biodiverzity, objasneniu účasti človeka na procesoch jej vzniku a rozvoja vrátane ohrozenia a úbytku, ako aj k snahám o založenie novej integrovanej vedy o biodiverzite.

K poznaniu súčasného stavu a ohrozenosti prispelo monitorovanie. Zistilo sa, že pokračujúci úbytok biodiverzity je na všetkých úrovniach – od genetickej (genetická erózia) a druhovej (vymieranie druhov) až po ekosystémovú. Miléniové posúdenie ekosystémov sveta r. 2005 ukázalo značný úbytok plochy prírodných ekosystémov a ich diverzity, čo ohrozuje ich súčasnú schopnosť poskytovať v budúcnosti človeku tovary a služby na uspokojenie jeho požiadaviek na bežný život a dosiahnutie blahobytu (hovorí sa o ekosystémových službách).

Preto sa prijal záväzok spomaliť, či dokonca zastaviť (v EÚ) pokles biodiverzity do r. 2010 a po ňom.

Zámerom zostavovateľov monotematického čísla bolo priblížiť čitateľom, vedcom i politikom dosiahnutý pokrok vo všetkých načrtnutých smeroch poznania biodiverzity. Pri jeho príprave sme však nadobudli dojem, akoby sa u nás tejto problematike nevenovala primeraná pozornosť (jednotlivcov, ale ani inštitúcií), ktorá by viedla k dosiahnutiu stanoveného ambiciózneho cieľa vo vytýčenom časovom horizonte. Napriek tomu publikované príspevky poskytujú aktuálne informácie o súčasnom stave a aktivitách v tejto oblasti, predovšetkým v Európe.

Pavol Eliáš

Obsah

P. Eliáš: Biodiverzita – predstava a jej uplatnenie	5
B. Delbaere a kol.: Súbor európskych indikátorov na vyhodnotenie cieľa – zastavenia poklesu biodiverzity do roku 2010	13
D. Vačkář: Ekologické indikátory pro měření stavu přírody	19
J. Boháč, J. Moudrý, L. Desetová: Biodiverzita a zemědělství ...	24
L. Halada: Biodiverzita poľnohospodárskej krajiny na Slovensku	30
H. Kalivoda: Európska platforma pre stratégiu výskumu biodiverzity (význam, ciele, aktivity)	35
R. Kanka: ALTER-Net – sieť na dlhodobý výskum biodiverzity, ekosystému a vedomia ...	40
E. Kalivodová, M. Kozová: Hodnotenie kumulatívnych účinkov antropogénnych činností na diverzitu bioty	44

Kontakty

P. Eliáš: DIVERSITAS	50
R. Kanka: Rozvíjanie stratégie výskumu biodiverzity v EÚ ..	51

Aktuality

J. Beták, J. Švajda: Medzinárodný workshop mladých vedcov o horských chránených územiach	3
P. Eliáš: Slovníček	3
D. Bohunická: Ocenenie slovenskému združeniu Biomasa ..	52
B. Palík: Deň Zeme 2007 v Považskej Bystrici	53
M. Moyzeová, Z. Izakovičová: Deň Zeme 2007 vo Zvončine	54
M. Potočková: Svetový deň vody 2007	54

Recenzie

J. Boháč: Ukazatele zmien biodiverzity	55
--	----

Contents

P. Eliáš: Biodiversity – Concept and its Application	5
B. Delbaere et al.: A Set of European Biodiversity Indicators to Assess the 2010 Target	13
D. Vačkár: Ecological Indicators for the Nature State Quantification	19
J. Boháč, J. Moudrý, L. Desetová: Biodiversity and Agriculture	24
L. Halada: The Biodiversity of Agricultural Landscape in Slovakia	30
H. Kalivoda: European Platform for Biodiversity Research Strategy (Scope, Aims and Activities)	35
R. Kanka: The Alter-Net Project – A Long-term Biodiversity, Ecosystem and Awareness Research Network	40
E. Kalivodová, M. Kozová: Evaluation of the Cumulative Effects of the Human Activities on the Biodiversity	44
Contacts	
P. Eliáš: DIVERSITAS	50
R. Kanka: Development of Biodiversity Research Strategy in the EU	51
News	
P. Eliáš: Vocabulary	3
J. Beták, J. Švajda: International Workshop on Mountain Protected Areas	3
D. Bohunická: Award for BIOMASA Association	52
B. Palík: Earth Day 2007 in Považská Bystrica	53
M. Moyzeová, Z. Izakovičová: Earth Day 2007 in Zvončín ..	54
M. Potočková: World Water Day 2007	54
Reviews	
J. Boháč: Biodiversity Change Indicators	55

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XLI

1/2007

Biodiversity

Diversity of structures and functions is fundamental strategy of a life. It is evident in all levels of its hierarchy organization from genes to ecosystems and biosphere. Concept of biodiversity expresses this complexity, unifying partial approaches into one universal concept, which made able to unify all efforts for biodiversity conservation and sustainable use on our planet Earth.

In last fifteen years biodiversity issue have been developed and now it is at first plane of interests of scientists and politics – policy makers. It was caused mainly by international Convention on biological diversity (CBD) which was accepted by most of the UN countries during the world summit on environment and development (UNCED) in 1992 in Rio de Janeiro and later. The Convention implementation resulted in new approaches in biodiversity conservation and sustainable use, in developing of principles of biosafety, guides for invasive alien species, in application of ecosystem approach to biodiversity conservation and sustainable use etc. But it resulted mainly in better understanding and conservation of biological diversity in the world and in separate countries, on gene level, species level and also in ecosystem level, by preparation of national reports on biodiversity, national strategies of biodiversity conservation and action plans for biodiversity.

Increasing interests of the issue helped to develop biodiversity theory, origin and evolution of diversity of living organisms, to better understanding role of human in the processes, including threat and loss of biodiversity, as well as to effort to establish new integrative science of biodiversity.

To better knowledge of current stage and threatness by biodiversity monitoring which indicates continuing loss of biodiversity at all level from genes (gene erosion) and species (species extinction) to ecosystems. Millennium ecosystem assessment (MA 2005) showed large loss of natural ecosystems areas and its diversity, which threat its presentability to satisfy a human by goods and services in future for satisfying his needs for daily life and for well being (the term ecosystem services is used).

That is reason for target goal to decrease or to stop (in EU countries) of the biodiversity loss by 2010 and later.

The idea of the monothematic issue is to present for readers, scientists and policy-makers, the current progress in all of the above given directions of biodiversity knowledge. The issue preparation shown that the topic is not close to all of individuals and/or institutions to be reached the excellent target goal in the time horizon. However the papers of the specific issue are very informative and bring actual informations on current stage and activities in the field, mainly in Europe.

Pavol Eliáš